

med Tiden at være en god og fornuftig Lov, som vil faa stor Betydning for Udviklingen her i Landet. Og det er jo i samme Retning, dette Forslag gaar. Det skulde virke i Retning af at skaffe Husmændene en mere solid og mere betrygget Stilling end den, de nu maa arbejde under. Hvis dette kan lykkes igennem Forslaget — og det tror jeg, det kan — vil det give sig Udslag i større og større Indtægter for vedkommende Husmænd, og det vil atter medføre større og større Indtægter for Landet. Det er altsaa efter min Mening et Forslag, der ikke alene har sin Betydning for Husmændene, men som ogsaa rent samfundskonomisk set har stor Betydning. Derfor vil jeg atter gentage min Henstilling til det høje Ting om at hjælpe til, det, De kunne, til at faa et Resultat ud af denne Sag.

Steensen-Leth: Jeg kan ikke sige andet end, at det har glædet mig at høre den højtærede Landbrugsministers imødekommende Ord nu til Slutning, men jeg vilde gerne vide, hvilken Bestemmelse i Lovforslaget den højtærede Landbrugsminister anser for Hovedbestemmelsen. Er det § 1 om Fæstetvangen? Eller er det § 2 med tilhørende Erstatningshistorier? Den højtærede Minister undlod at sige, hvilken af disse Paragraffer han anser for Hovedprincippet, ved hvilket der ikke maa røres.

Den højtærede Ministers Omhu for Husmændene og for denne Klasse af Landbrugerne deler jeg saa fuldstændig. Ogsaa jeg saa gerne, at Husmændene og Landarbejderne fik det saa godt som vel muligt i denne Verden. Jeg vilde ønske, at de havde alt, hvad deres Hjerter begærede, og jeg skulde ikke misunde dem noget af det. Men ville Staten og Lovgivningen fremme dette, saa maa de fremme det paa den Basis, hvorigennem de have fremmet de Love, som netop den højtærede Minister nu nævnedes, Loven om Husmandskreditforeninger og Loven om Jordlodder til Husmænd. De maa fremme det derved, at der gives Husmændene Støtte fra det offentlige, men der bør ikke gives dem Støtte saaledes, at der skæres en Rem af den private Mands Hud. Det er min Hovedanke mod dette Lovforslag. Hvis der bliver Tale om at støtte Husmændene gennem det offentlige, idet man anerkender det for at være en Samfundssag, at netop disse Mennesker støttes — Gud bevares — saa vil jeg ikke stille mig afvisende eller uvenlig over for det, men godt gaa med. Naar man derimod siger

til Husmanden: Du skal have den og den Fordel, men den Fordel, du skal have, tage vi fra den Mand, som staar der, saa er det, jeg siger: Nej dette kan ikke være rigtigt. — Naar den højtærede Landbrugsminister siger, at det ingen Klasselov er, det er en Samfundslov, og naar han dertil føjer, at det er kun en human Fordring, at Lejeren skal have Lov til at sidde i 4 Uger, siger jeg: Ja vel, det er meget muligt, men udvid saa denne Klasselov til alle, udvid disse Bestemmelser, skær ikke blot af Landbruget! Det er denne Jord, man vil have fat i, skær ikke blot af Landbruget, men lad det gælde alle, saa er det en Samfundssag. Er det en absolut human Fordring, at en Landarbejder skal have Lov til at sidde i 4 Uger, trods det, at han gør sin Husbond det saa broget, som han vel kan, ja vel, saa lad alle andre Arbejdere nyde samme Ret! Lad dem gøre det i Byerne, lad dem gøre det rundt omkring, saaledes at det ikke blot er disse ulyksalige Gaarde, havde jeg nær sagt, som man lader afgive Materiale til at faa prøvet det humane i denne Sag; saa maa Liniernes trækkes i det store.

Naar den højtærede Minister sagde, at man ikke maa misbruge Begrebet Ejendomsret, er jeg ogsaa dér fuldstændig enig med den højtærede Minister i, at det er et Udtryk, man kun skal bruge, naar man er bleven fuldt overbevist om, at Ejendomsretten berøres paa urigtig Maade. Jeg maa gøre den højtærede Minister opmærksom paa, at jeg ikke letsindig har brugt Udtrykket „røre ved Ejendomsretten“, men jeg har brugt det i Henhold til moden Overvejelse. Man har Ret til at røre ved Andenmands Ejendom, naar det gælder en Samfundssag, naar Samfundets Vel er afhængigt deraf. Det er ganske sikkert et Indgreb i Ejendomsretten, naar Staten forlanger Skat af Folk. Alt sligt er Indgreb i Ejendomsretten, men Staten er berettiget til at forlange Skat af Borgerne, fordi det er en Livsformøndenhed for Staten. Det er ligeledes et berettiget Indgreb i Ejendomsretten, at man, naar Almenvellet fordrer det, eksproprierer Ejendom. Ja, man har endogsaa gjort ligefrem brutalt Indgreb i Ejendomsretten, naar det har været nødvendigt af Statshensyn. Men den, der vil gøre noget saadant, skylder Bevis for, at en saadan Nødvendighed foreligger. Jeg for mit Vedkommende kan ikke erkende, at der her foreligger en eneste Smule Skygge af Bevis for, at Samfundets Vel kræver disse Indgreb, og jeg kan betegne det her foreslaaede som